

Improving the Standard of Bamboo Weaving Products for the Community Basketry Group Meet Phra Sai Ngam Phop Phra Subdistrict, Phop Phra District, Tak Province

Punnada Songittisuk , and Vanusanun Siriratana

Public Administration, Kamphaeng Phet Rajabhat University Maesot, Thailand

E-mail : songitthisukp@gmail.com, ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-1866-182X>

*Corresponding author E-mail : vanusanun_s@kpru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1866-182X>

Received 10/04/2024

Revised 07/09/2024

Accepted 01/10/2024

Abstract

Background and Aims: Upgrading product standards and product identity of Phop Phra Sai Ngam Weaving Machine, Phop Phra Sub-district, Phop Phra District, Tak Province, has the following objectives: 1) To write a patent for the Phop Phra Sai Ngam Weaving Group. to be the identity of the group Phop Phra Sai Ngam Weaving Group, Phop Phra Sub-district, Phop Phra District, Tak Province. 2) To study visits and conduct actual workshops to bring new skills and knowledge that have been used to improve the wickerwork products of our own group Phop Phra Sai Ngam Weaving Group, Phop Phra Sub-district, Phop Phra District, Tak Province. 3) to develop products and extend new products, amounting to 2 products and develop marketing channels for the Phop Phra Sai Ngam Weaving Group, Phop Phra Subdistrict, Phop Phra District, Tak Province. 4) to develop and integrate knowledge or innovation between communities and universities

Methodology: The researcher employed a qualitative research methodology. The results of data analysis from questionnaires were presented in stages using lesson plans and tests. Data were collected from the general population as well as two 29-person sample groups and analyzed using a computer-based statistical program.

Results: The findings revealed that the University as Marketplace community product standardization project, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Mae Sot, is involved in the development of wickerwork products. Phop Phra Sai Ngam Basketry Group is located in the Phop Phra Sub-district of Tak Province, identity product development the wicker group products (1). Copyright registration activities are carried out to establish the group's identity. (2) Conduct product development workshops and study tour activities to improve the product. (3) Product

development and workshop training activities. Expanding on two new products and creating marketing channels.

Conclusion: Upgrade community products to meet activity standards with community development cooperation. to provide knowledge on the importance of upgrading community products to meet standards. The basketry products have been registered as OTOP, and the Phra Sai Ngam Basketry Group will continue to request stars in the future. Workshop on product distribution channel development and integration into online store page design for the Phra Sai Ngam weaving group's online and offline systems. Design and develop community souvenir products to increase product value and market competitiveness. It was discovered that the strengths of community products are beautiful product designs. Good quality, reasonable price, appropriate for quality. And the opportunity for product development is for the product form to be modern. Also, maintain good public relations and receive government assistance in managing the system in accordance with international standards. It will help raise product standards and promote continuous improvement within the organization. This will help to increase competitiveness in a systematic and sustainable manner.

Keywords: Upgrading Product standards; Bamboo Weaving Machinery; Weaving Group

การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานไม้ไผ่สู่ชุมชน กลุ่มจักสานพบพระทรายงาม ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

ปณณดา ทรงอิทธิสุข และ วันสนันท์ ศิริรัตน์

รัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด

บทคัดย่อ

ภูมิหลังและวัตถุประสงค์: การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานไม้ไผ่สู่ชุมชน กลุ่มจักสานพบพระทรายงามตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อจดลิขสิทธิ์บัตรให้แก่กลุ่มจักสานพบพระทรายงาม เพื่อเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มจักสานพบพระทรายงาม ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก 2) เพื่อศึกษางานและอบรมเชิงปฏิบัติการจริงเพื่อนำทักษะและความรู้ใหม่ที่ได้นำมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์จักสานของกลุ่มตนเองกลุ่มจักสานพบพระทรายงาม ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก 3) เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และการต่อยอดผลิตภัณฑ์ใหม่ จำนวน 2 ผลิตภัณฑ์ และพัฒนาช่องทางการตลาดกลุ่มจักสานพบพระทรายงาม ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก 4) เพื่อพัฒนาและบูรณาการองค์ความรู้หรือนวัตกรรมร่วมกันระหว่างชุมชนและมหาวิทยาลัย

ระเบียบวิธีการวิจัย: ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตามขั้นตอน โดยใช้แผนการสอนและแบบทดสอบ เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม จำนวน 29 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย: พบว่า โครงการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน University as Marketplace มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน กลุ่มจักสานพบพระทรายงาม ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก การพัฒนาผลิตภัณฑ์แบบอัตลักษณ์ ผลิตภัณฑ์กลุ่มจักสาน 1). กิจกรรมจดลิขสิทธิ์เพื่อให้เป็นลายอัตลักษณ์ของกลุ่ม 2. กิจกรรมศึกษางานและอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อการต่อยอดผลิตภัณฑ์ 3. กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการต่อยอดผลิตภัณฑ์ใหม่จำนวน 2 ผลิตภัณฑ์และพัฒนาช่องทางการตลาด

สรุปผล: การดำเนินกิจกรรมโดยได้รับความร่วมมือจากพัฒนาชุมชน มาให้ความรู้และความสำคัญเกี่ยวกับการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีมาตรฐาน และได้มีการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์จักสานเป็นสินค้า OTOP และกลุ่มจักสานพบพระทรายงามจะดำเนินการในการขอดาวต่อไปในอนาคต การอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์การบูรณาการในการออกแบบเพจร้านค้าออนไลน์ให้แก่กลุ่มจักสานพบพระทรายงาม ระบบออนไลน์และออฟไลน์ การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนประเภทของที่ระลึกเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ และ

เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการตลาด พบว่า จุดแข็งของผลิตภัณฑ์ชุมชนนั้น ประกอบด้วย รูปแบบสินค้าที่สวยงาม คุณภาพดีราคาไม่แพงเหมาะสมกับคุณภาพ และโอกาสในการพัฒนาสินค้า คือ รูปแบบสินค้าควรมีความทันสมัย และมีการประชาสัมพันธ์ที่ดี และการได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐในเรื่องการบริหารจัดการระบบตามมาตรฐานสากล จะช่วยยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์และทำให้เกิดการพัฒนาในองค์กรอย่างต่อเนื่อง อันจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

คำสำคัญ : การยกระดับมาตรฐาน; ผลิตภัณฑ์ชุมชน; อัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์เครื่องจักรสาน

บทนำ

ปัจจุบันผู้ประกอบการธุรกิจมีการแข่งขันสูงอย่างยิ่ง ทั้งในด้านคุณภาพ ราคา การออกแบบสินค้า และบรรจุภัณฑ์ และการตลาด การบริหารจัดการโดยใช้ระบบมาตรฐานโดยเฉพาะที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล เช่น GMP HACCP ISO 9001 จะช่วยยกระดับคุณภาพสินค้าให้มีมาตรฐานปลอดภัย มีความสม่ำเสมอ เป็นที่พึงพอใจของลูกค้า และเป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานควบคุมหรือกฎเกณฑ์ของประเทศผู้นำเข้า ผู้ประกอบการธุรกิจ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยเฉพาะภาคเกษตรอุตสาหกรรมยังมีความต้องการระบบคุณภาพตามมาตรฐานสากลอีกเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นธุรกิจหลักของอุตสาหกรรมไทย แต่ส่วนใหญ่ขาดนักวิชาการที่มีความรู้ประจำอยู่ในองค์กร เพื่อช่วยจัดทำและคงรักษาระบบ การได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐในเรื่องการบริหารจัดการระบบตามมาตรฐานสากล จะช่วยยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์และทำให้เกิดการพัฒนาในองค์กรอย่างต่อเนื่อง อันจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

แนวทางการส่งเสริมด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลได้นำมาสู่แนวทางการขยายธุรกิจชุมชน ด้วยผลิตภัณฑ์ โดยการพัฒนาต่อยอดสินค้าหรือบริการที่มีอยู่ในปัจจุบันให้มีมูลค่าที่เพิ่มสูงมากยิ่งขึ้น โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ (New product) หรือการพัฒนาที่เป็นการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ (Product Development) ที่มีอยู่เดิม นั้น เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่มี การเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งการพัฒนานี้จะทำให้ผลิตภัณฑ์มีคุณสมบัติที่ดีขึ้น มีลักษณะแตกต่าง จากผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่ ที่สำคัญสามารถสนองความต้องการเดิมหรือใหม่ของผู้นซื่อได้ (สุจินดา เจริญศรีพงษ์ และปิยวัน เพชรหมิ, 2560: 68) ซึ่งปัจจุบันการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์นี้มีจำนวนมาก เช่น ศูนย์ส่งเสริมฝีมือเครื่องจักสานด้วยไม้ไผ่ในอำเภอ พนสนิคม ชลบุรี ที่ได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพโดยให้ชาวบ้านผลิตหัตถกรรมจัก สานจากไม้ไผ่ที่มีความประณีตและทันสมัยเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ ทำให้หัตถกรรมในอำเภอพนสนิคมนั้นยังคงอยู่ หรือในการศึกษาเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานเพื่อเข้าสู่มาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ชุมชนของชุมชนตำบลดงมะดะ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงรายโดยการนำรูปแบบเครื่องจักสานดั้งเดิมที่ชุมชนทำขึ้นในเวลาว่างจากการทำไร่นา เช่น

ตะกร้า (ข้าวหวด) ช้อง กระบุง เป็นต้น แล้วนำมาหาแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ รวมทั้งความต้องการของตลาด คัดเลือกผลิตและพัฒนาผลิตภัณฑ์ คือ ตะกร้า (ข้าวหวด) นำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ประโยชน์ได้หลากหลายแต่ยังคงเอกลักษณ์ดั้งเดิม คือ ตะกร้าใส่ผักและผลไม้ โคมไฟ ฝาชี พัฒนาโดยจักเส้นตอกให้มีความสม่ำเสมอเส้นเรียบไม่มีขุยและผลิตภัณฑ์ที่ได้มีความคงทนมีอายุการใช้งาน ไม่เกิดเชื้อราและไม่มีตัวมอดเป็นต้น (จิราพร มะโนวัง และคณะ, 2560)

ประชาชนตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก มีความเป็นอยู่อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นหมู่บ้าน ในลักษณะเครือญาติ ประชาชนประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยที่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธมีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจ นอกจากนี้มีบางส่วนนับถือศาสนาคริสต์ ซึ่งประชาชนในเขตตำบลพบพระอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและมีความสุขจึงเป็นที่มาของเครื่องจักรสานพบพระทรายงาม เป็นชื่อของความเป็นอยู่ในหมู่บ้าน นั้นเองกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ชื่อกลุ่ม กลุ่มจักสานพบพระทรายงาม ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2561 โดยได้รับการสนับสนุน ด้านวัสดุ และการให้ความรู้ จากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพบพระ จังหวัดตาก ผ่านโครงการ สร้างความมั่นคงด้านอาชีพและรายได้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรม สร้างและพัฒนาสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน ปัญหาการจัดทำแผนบริหารกลุ่มดำเนินการโดยการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มและจำนวนสมาชิกกลุ่มเพื่อกำหนดหน้าที่ของแต่ละคน เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มทางกลุ่มมีความต้องการหาสายจักสานที่เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่ม ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานยังไม่มีเครื่องหมายการค้า และบรรจุผลิตภัณฑ์ของสินค้ามี การอบรมแบบตราสัญลักษณ์/หรือบรรจุภัณฑ์ เพื่อเป็นเครื่องหมายการค้าของสินค้าของกลุ่มพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายเนื่องจากกลุ่มจักสานมีช่องทางการจัดจำหน่ายในพื้นที่เท่านั้นมีการอบรมช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งช่องทางออฟไลน์และช่องทางออนไลน์ เพื่อให้เกิดช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้นกลุ่มจักสานอยากให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องจักรสานให้มีมาตรฐาน เพื่อให้สินค้าได้รับการรองรับมาตรฐานตามหลักสากล และเพื่อให้กลุ่มลูกค้ามีความมั่นใจในผลิตภัณฑ์มีการอบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องจักรสาน และมีการขึ้นทะเบียน OTOP ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน ในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2565 และมีการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาผลิตภัณฑ์และต่อยอดผลิตภัณฑ์เพื่อหาขายที่เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มจักสาน และนำไปจดลิขสิทธิ์ต่อไป

ดังนั้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์และอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์เครื่องจักรสานพบพระทรายงาม ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดตาก มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นขึ้นเพื่อพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของผู้ประกอบการในพื้นที่จังหวัดตาก และเสริมสร้างขีดความสามารถการแข่งขันในเชิงธุรกิจ ของภาคบริการในท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งมีศักยภาพในการแข่งขันให้กลุ่มสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมกับการอนุรักษ์องค์ความรู้ที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืนต่อไป

การพัฒนาศักยภาพการผลิต พบว่ากิจกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องจักรสาน กลุ่มจักสานพบพระทรายงาม 1) กิจกรรมวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มจักสานพบพระทรายงามกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ชื่อกลุ่ม กลุ่มจักสานพบพระทรายงาม ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2561 โดยได้การสนับสนุน ด้านวัสดุ และการให้ความรู้ จากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพบพระ จังหวัดตาก ผ่านโครงการ สร้างความมั่นคงด้านอาชีพและรายได้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรม สร้างและพัฒนาสมาชิพชุมชนในระดับหมู่บ้าน นางสาวอณรรดา ไชครนันทน์กิตติผู้ประสานงาน หมายเลขโทรศัพท์ 085-226457 2) กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการต่อยอดผลิตภัณฑ์การอบรมผ่านทางระบบออนไลน์เกี่ยวกับการออกแบบลายเครื่องจักสาน โดยร่วมกันระดมความคิดและทดลองปฏิบัติในการขึ้นลายจักสาน และได้มาซึ่งลายที่เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มจักสานพบพระทรายงาม ชื่อลาย “ผลึกน้ำ” ซึ่งมีความหมายว่า การรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มจักสานพบพระทรายงาม และจะนำลายจักรสานที่ได้ไปจดเป็นลายลิขสิทธิ์ 3) กิจกรรมออกแบบตราสัญลักษณ์และ/หรือบรรจุผลิตภัณฑ์ตราผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการออกแบบร่วมกันในการระดมความคิด ซึ่งเป็นตราสัญลักษณ์ “รูปช้าง” ที่เป็นสัตว์ประจำชาติของประเทศไทย ส่วนชื่อ “เคียงไทย” เป็นการสื่อถึงเครื่องจักสานที่ใช้ในชีวิตประจำวันของคนไทยมาอย่างช้านาน 4) กิจกรรมการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีมาตรฐานการดำเนินกิจกรรมโดยได้รับความร่วมมือจากพัฒนาชุมชน โดย คุณณิศ เวชวงศ์ ตำแหน่งนักวิชาการพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ มาให้ความรู้และความสำคัญเกี่ยวกับการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีมาตรฐาน และได้มีการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์จักสานเป็นสินค้า OTOP ในวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2565 และทางกลุ่มจักสานพบพระทรายงามจะดำเนินการในการขอดาวต่อไปในอนาคต 5) กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์การบูรณาการในรายวิชานวัตกรรมกรรมการบริหารและการจัดการสมัยใหม่และวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศสำหรับนักบริหาร โดยทั้งนี้ นักศึกษามีส่วนร่วมโดยการออกแบบเพจร้านค้าออนไลน์ให้แก่กลุ่มจักสานพบพระทรายงาม เพื่อให้มีช่องทางการขายที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ทั้งระบบออนไลน์และออฟไลน์ (ปทุมดา ทรงอิทธิสุข และวนันสนันท์ ศิริรัตน์, 2565) สรุปได้ว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์และอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์เครื่องจักรสานพบพระทรายงาม ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ขึ้นเป็นหนึ่งในกระบวนการขับเคลื่อนนั้นควรต้องมีการดำเนินงานที่ชัดเจน และมีการกำกับดูแลจากทุกภาคส่วนทั้งในระดับบริหารของภาครัฐ ผู้นำชุมชน/กลุ่ม และที่สำคัญ คือ สมาชิกหรือคนในชุมชน ที่ต้องมีความต้องการอยากมีส่วนร่วมและมีความพร้อมในการนำผลิตภัณฑ์ชุมชนที่พัฒนาขึ้นไปใช้สร้างอาชีพและรายได้ให้กับตนเอง โดยต้องมีการวางแผนและจัดการเกี่ยวกับการตลาดอย่างเหมาะสมเข้ากับยุคสมัย อันจะส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนของการดำเนินการต่อไปได้

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่แสดงอัตลักษณ์ท้องถิ่นดำเนินการโดยการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มและจำนวนสมาชิกกลุ่มเพื่อกำหนดหน้าที่ของแต่ละคน เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มมีการอบรมเชิง

ปฏิบัติการการพัฒนาผลิตภัณฑ์และต่อยอดผลิตภัณฑ์เพื่อหาลายที่เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มจักสาน และนำไปจดลิขสิทธิ์ต่อไปผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานยังไม่มีเครื่องหมายการค้า และบรรจุผลิตภัณฑ์ของสินค้า มีการอบรมแบบตราสัญลักษณ์/หรือบรรจุภัณฑ์ เพื่อเป็นแบรนด์สินค้าของกลุ่มพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่าย เนื่องจากกลุ่มจักสานมีช่องทางการจัดจำหน่ายในพื้นที่เท่านั้นมีการอบรมช่องทางการการจัดจำหน่ายทั้งช่องทางออฟไลน์และช่องทางออนไลน์ เพื่อให้เกิดช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้นกลุ่มจักสานอยากให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานให้มีมาตรฐาน เพื่อให้สินค้าได้รับการรองรับมาตรฐานตามหลักสากล และเพื่อให้กลุ่มลูกค้ามีความมั่นใจในผลิตภัณฑ์มีการอบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน และมีการขึ้นทะเบียน OTOP ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานทำการขอดาวต่อไปในอนาคต

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่แสดงอัตลักษณ์ท้องถิ่นดำเนินการโดยการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มและจำนวนสมาชิกกลุ่มเพื่อกำหนดหน้าที่ของแต่ละคน เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มมีการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาผลิตภัณฑ์และต่อยอดผลิตภัณฑ์เพื่อหาลายที่เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มจักสาน และนำไปจดลิขสิทธิ์ต่อไปผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานยังไม่มีแบรนด์หรือโลโก้และบรรจุผลิตภัณฑ์ของสินค้า มีการอบรมแบบตราสัญลักษณ์/หรือบรรจุภัณฑ์ เพื่อเป็นแบรนด์สินค้าของกลุ่มพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่าย เนื่องจากกลุ่มจักสานมีช่องทางการจัดจำหน่ายในพื้นที่เท่านั้นมีการอบรมช่องทางการการจัดจำหน่ายทั้งช่องทางออฟไลน์และช่องทางออนไลน์ เพื่อให้เกิดช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้นกลุ่มจักสานอยากให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานให้มีมาตรฐาน เพื่อให้สินค้าได้รับการรองรับมาตรฐานตามหลักสากล และเพื่อให้กลุ่มลูกค้ามีความมั่นใจในผลิตภัณฑ์มีการอบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน และมีการขึ้นทะเบียน OTOP ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานทำการขอดาวต่อไปในอนาคตพบว่า จุดประสงค์หลักในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานไม้ไผ่ คือ เพื่อนำกลับไปใช้เอง โดยมองคุณค่าของเครื่องจักสานที่สวดลายความงาม รวมถึงปัจจัยด้านคุณภาพของผลิตภัณฑ์ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อมากที่สุด (สุธาสินี บุรีคำพันธ์ และกมลรัตน์ อัดตปัญญา, 2562: 101) ดังนั้น สรุปได้ว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์และอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานพบพระทรายงาม ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก สามารถนำต้นแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนที่พัฒนาขึ้นไปผลิตเป็นของขวัญ ของฝาก ของที่ระลึก ที่สอดรับกับเป้าหมายในการจัดตั้งเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ให้กับคนในชุมชน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน สามารถนำไปใช้ในการวาง แผนนโยบาย และการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนในหลากหลายมิติ ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพ ชีวิตในการสร้างอาชีพและรายได้ การใช้ประโยชน์ทรัพยากรในชุมชน การสืบสานและอนุรักษ์ เป็นต้น

การยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์และอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานพบพระทรายงาม ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก กิจกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน กลุ่มจักสานพบพระทรายงาม พบว่า 1)

กิจกรรมจดลายลิตสิทธิ์เพื่อให้เป็นลายอัตลักษณ์ของกลุ่ม 2) กิจกรรมศึกษาดูงานและอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อการต่อยอดผลิตภัณฑ์ 3) กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการต่อยอดผลิตภัณฑ์ใหม่จำนวน 2 ผลิตภัณฑ์และพัฒนาช่องทางการตลาด 4) กิจกรรมการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีมาตรฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่แสดงอัตลักษณ์ของท้องถิ่นเพื่อพัฒนารูปผลิตภัณฑ์, การพัฒนาศักยภาพในการผลิต, การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในรูปแบบใหม่เพื่อขยายกลุ่มลูกค้าให้หลายหลายเพิ่มมากขึ้น 2) กลุ่มผลิตภัณฑ์จักสานเครื่องจักรสานกลุ่มจักสานพบพระทรายงาม ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ผลการดำเนินการพบว่า มติความรู้ความเข้าใจของกลุ่มเป้าหมาย ผู้ร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจ ร้อยละ 93.20 มิติด้านความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย มิติด้านการนำความรู้ไปใช้ของกลุ่มเป้าหมาย ผู้ร่วมโครงการสามารถนำความรู้ไปใช้ ร้อยละ 93.60 ในส่วนของการประเมินบูรณาการ โดยมีการเตรียมงานก่อนออกจัดโครงการบริการวิชาการนักศึกษาที่มีความสามารถในการดำเนินงานเป็นทีมที่ดี มีการแบ่งหน้าที่การทำงานได้ชัดเจน และร่วมมือในการทำงาน มีการประสานงานความร่วมมือระหว่างกันเป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปได้อย่างราบรื่น และมีประสิทธิภาพ (ปณณดา ทรงอิทธิสุข และวันสนันท์ ศิริรัตน์, 2565)

นอกจากนี้การออกแบบผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จะมีคุณค่าและน่าสนใจ มากขึ้นเมื่อมีการนำมรดกทางภูมิปัญญาในพื้นที่มาสื่อสาร ซึ่งในปัจจุบันผู้คนให้ความสนใจเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและขึ้นชอบการลงพื้นที่ท่องเที่ยวมากขึ้น ทำให้ผู้คนได้เรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนเพิ่มมากขึ้นมีการนำผลผลิตและผลิตภัณฑ์ของชุมชนออกสู่ข้างนอกมากขึ้นด้วยเทคโนโลยีและโซเชียลมีเดีย (Social Media) ต่าง ๆ ที่มีในปัจจุบันทำให้ผู้คนได้เห็นภาพคลิปวิดีโอ หรือสื่อต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วจึงเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจทำให้ผู้คนตัดสินใจได้ง่ายขึ้นซึ่งสิ่งเหล่านี้ ทำให้ผู้คนจำนวนมากหันกลับมาให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยแนวทางการนำมรดกทางภูมิปัญญาพัฒนาสู่การสร้างสรรคผลงาน ได้แก่ 1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือการบริการ เช่น ผลผลิตทางการเกษตร งานฝีมือ หรือภูมิปัญญาพื้นบ้าน และทรัพยากรธรรมชาติ 2) การสร้างเรื่องเล่า (Story Telling) เช่น เรื่องเล่าจากสารคดีหรือภาพยนตร์ การสร้างเรื่องเล่าโดยการจัดทำเรื่องราวเป็นคลิปวิดีโอสั้น ๆ เรื่องเล่าจากวรรณกรรม การแสดงหรือการละเล่น 3) การสร้างมูลค่า เช่น เป็นจุดหมายของนักท่องเที่ยว การลงทุน กิจกรรมอื่น ๆ ของคนในพื้นที่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อจดลายลิตสิทธิ์บัตรให้แก่กลุ่มจักสานพบพระทรายงาม เพื่อเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มจักสานพบพระทรายงาม ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

2. เพื่อศึกษาฐานและอบรมเชิงปฏิบัติการจริงเพื่อนำทักษะและความรู้ใหม่ที่ได้นำมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์จักสานของกลุ่มตนเองกลุ่มจักสานพบพระทรายงาม ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก
3. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และการต่อยอดผลิตภัณฑ์ใหม่ จำนวน 2 ผลิตภัณฑ์ และพัฒนาช่องทางการตลาดกลุ่มจักสานพบพระทรายงาม ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เพื่อพัฒนาและบูรณาการองค์ความรู้หรือนวัตกรรมร่วมกันระหว่างชุมชนและมหาวิทยาลัย
4. เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดตากเพื่อพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนในพื้นที่กลุ่มจักสานพบพระทรายงาม ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

การทบทวนวรรณกรรม

นิชาภา นาคพราย (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลวังน้อย อำเภอลำลูกเกด จังหวัดพิจิตร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาอย่างยั่งยืน 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความยั่งยืนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาอย่างยั่งยืน และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการบริหารจัดการกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนคิดเห็นว่ามีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง โดยค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ร่วมประเมินผล รองลงมา คือ ร่วมบริหาร ร่วมรับผลประโยชน์ และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ร่วมคิดร่วมวางแผน 2) ความสัมพันธ์ระหว่างความยั่งยืนกับการมีส่วนร่วม พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านความยั่งยืน คือ ความพอเพียง พึ่งตนเองได้ มีภูมิคุ้มกัน และความมั่นคง โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมของประชาชน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการบริหารจัดการกับการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการ คือ ด้านภาวะผู้นำด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านวัฒนธรรมองค์กร และด้านสภาพแวดล้อมของชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

รังสรรค์ สิงห์เลิศ และศรัณยา อัครถาวร (2559) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน และ 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน โดยพิจารณาจากรายได้ครัวเรือน รายจ่ายครัวเรือน จำนวนพืชเพื่อการยังชีพ จำนวนสัตว์เพื่อการยังชีพ จำนวนเห็ด

เพื่อการยังชีพ และความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ผลการวิจัยพบว่า 1) ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การทำนา ปลูกมันสำปะหลังเลี้ยงสัตว์ โดยอาศัยน้ำฝนจากธรรมชาติ หัวหน้าครัวเรือนต้องการเรียนรู้ เรื่อง การเลี้ยงปลาตุ๊กการทำปุ๋ยชีวภาพ การเลี้ยงกบ การเลี้ยงจิ้งหรีด การเลี้ยงวัว การเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง การปลูกผักปลอดภัยจากสารพิษ การเพาะเห็ดนางฟ้า และการเลี้ยงเปิดเทศ 2) รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ที่ผ่านการพิจารณาของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผ่านการประเมินความเหมาะสมของกิจกรรม ได้จำนวน 10 กิจกรรม ประกอบด้วย (1) การทำผ้าห่มย้อมคราม (2) การส่งเสริมอาชีพกองทุนหมู่บ้าน (3) การทำไร่นาสวนผสม (4) การปรับภูมิทัศน์จัดสวนหน้าบ้าน (5) การเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง (6) การเลี้ยง และขยายพันธุ์สุกร (7) การทำปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด (8) การปลูกมะม่วง (9) เกษตรอินทรีย์ปลอดภัยจากสารพิษ และ (10) การเพาะเห็ดขอนขาว 3) จากการเปรียบเทียบก่อน และหลัง พบว่า รายได้ครัวเรือน รายจ่ายครัวเรือน จำนวนพืช จำนวนสัตว์ จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ จำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้า และความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ หลังการพัฒนา รายได้ครัวเรือน จำนวนพืช จำนวนสัตว์ จำนวนเห็ดเพื่อการยังชีพ และ ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพิ่มขึ้น ส่วนรายจ่ายครัวเรือน และจำนวนสินค้าอุปโภคบริโภคที่ซื้อจากร้านค้าลดลง

ชนัญญา แสงพุ่ม และ คณะ (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลกรณีชุมชนท่องเที่ยวตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับประสบการณ์การจัดการท่องเที่ยวของชุมชนที่ยึดแนวพระราชดำริปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิด และแนวทางปฏิบัติจนนำไปสู่การสร้างชุมชนเข้มแข็ง และพึ่งพาตนเองได้ ผลการศึกษาพบว่าการศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลกรณีชุมชนท่องเที่ยวตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ให้ความหมายว่า "มหัสจรรย์ท่องเที่ยวไทย สุขใจ วิถีความพอเพียง" ที่มุ่งสะท้อนกระบวนการ และปฏิบัติการทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการชุมชนท่องเที่ยวตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านปรากฏการณ์สำคัญที่ถูกแบ่งเป็น 3 ระยะ กล่าวคือ ปฐมบทการพัฒนา : ซึ่งเป็นชุดข้อมูลเกี่ยวกับเงื่อนไขหรือสภาวะแวดล้อม (causal conditions) ที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ที่เป็นเหตุเริ่มต้น และนำไปสู่การพัฒนาชุมชนเป็นชุมชนท่องเที่ยวตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้หมวดข้อมูลรอง (Subcategory) ว่า "รู้จักเรา รู้จักชุมชนของเราเข้าใจอัตลักษณ์ และวิถีความเป็นอยู่ของชุมชน" เพื่อจะสะท้อนให้เห็นถึงสภาวะการณ์ที่เป็นจุดกำเนิดของเรื่องผ่านแง่ความรู้สึก นึกคิด และมุมมองต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากปัญหา และวิกฤติที่เกิดขึ้นภายในชุมชน เป็นบทเรียน และประสบการณ์ชีวิตช่วงหนึ่งที่ผ่านมาซึ่งมีบทบาทการพัฒนา : ซึ่งเป็นชุดข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์การทำงานที่สำคัญ (Action/Interaction Strategies) ภายใต้หมวดของข้อมูลรองว่า "พอใจสิ่งที่มี รักในสิ่งที่ทำเรียนรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้น"

การประสานประโยชน์บนหนทางของความพอเพียง เป็นการรวบรวมแนวทางการปฏิบัติ หรือ กลยุทธ์ต่างๆ ที่ถูกนำมาใช้เพื่อทำให้ชุมชนสามารถสร้างปฏิบัติการเรียกคืนความสุขกลับคืนสู่ชุมชนในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป และรู้จักเรียนรู้ทุกกระบวนการทำงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่ประสบความสำเร็จ และไม่ประสบความสำเร็จของชุมชน ประกอบด้วย (1) เนรมิตชีวิตให้กลุ่ม เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน (2) บอกเล่าเล่าสืบ ของดีที่ช่วยกันบอกต่อ (3) บริการด้วยใจ ห่วงใยคุณญาติมิตร (4) "พัฒนา" ควบคู่ "อนุรักษ์" บทพิสูจน์การทำงานคู่ขนาน (5) ศักดิ์ และ สิทธิแห่งกฎ ระเบียบชุมชน (6) กลืนเข้าสู่วิถีชีวิต และวัฒนธรรมชุมชน (7) เป็นมิตรกับทุกภาคส่วน (8) ประยุกต์ เครื่องมือ ความพอเพียง สู่การปฏิบัติ และ (9) การบริหารจัดการสู่ความยั่งยืนอย่างไรก็ดี พบว่าความสำเร็จของการนำกลยุทธ์ และปฏิบัติการต่างๆ ของชุมชนมาใช้นั้น จะมีเงื่อนไขสำคัญที่สนับสนุนการทำงานไปสู่ความสำเร็จ ดังที่เกิดขึ้น ที่เรียกว่า “เงื่อนไขสนับสนุนการทำงาน” หรือ “intervention condition” นั่นก็คือ ผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นผู้มีบทบาท และความสำคัญอย่างยิ่งต่อการกำหนดจุดยืนทางการพัฒนาชุมชน โดยพบว่าผู้นำชุมชนที่สามารถนำชุมชนไปสู่ความสำเร็จได้นั้น จะต้องเป็นผู้นำที่สามารถเป็นที่พึ่งทางความคิด และการปฏิบัติที่ดี (เพื่อนคู่คิดมิตรทำงาน) มีคุณลักษณะของการเป็นผู้นำที่ดีทั้งในเชิงศาสตร์ และศิลป์แห่งผู้นำชุมชน (ศาสตร์ และศิลป์ของผู้นำ) นอกจากนี้ ยังต้องเป็นผู้นำที่สามารถเป็นแบบอย่างของการปฏิบัติที่เกิดขึ้นทั้งหมดของชุมชน (คนบันดาลใจ) ปัจฉิมบทการพัฒนา: ซึ่งเป็นชุดข้อมูลเกี่ยวกับระยะปลายทางสรรค์สร้างความสุขของชุมชน (Consequence) เพื่อไปสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืนของชุมชนภายใต้หมวดของข้อมูลรองว่า “ประโยชน์สุขสู่ประชาชน” นั้น เป็นข้อมูล และข้อค้นพบที่บ่งบอกถึงความสำเร็จต่างๆ โดยมีความสำเร็จที่เกิดขึ้น 5 เรื่องความสุข ประกอบด้วย (1) ทดแทน คุณพ่อหลวงของแผ่นดิน (2) เข้าถึง เข้าใจ พัฒนา บนวิถีความพอเพียง (3) ความสุขเล็กๆ ที่ยิ่งใหญ่ (4) ศูนย์รวม การศึกษาดูงาน และ (5) ชุมชนเข้มแข็ง ยั่งยืนบนพื้นฐานความพอเพียง อย่างไรก็ตาม การศึกษาความสำเร็จของชุมชนที่เป็นพื้นที่ศึกษาได้น้อมนำแนวพระราชดำริ ประชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้นั้น ดำเนินการภายใต้บริบทสภาพแวดล้อมของพื้นที่ศึกษา หรือ “context” ที่สำคัญ 8 ปัจจัย ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านปัจเจกบุคคล (2) ปัจจัยชุมชน (3) ปัจจัยพ่อหลวงของแผ่นดิน (4) ปัจจัยศาสนา (5) ปัจจัยค่านิยม และวัฒนธรรม (6) ปัจจัยกฎระเบียบ (7) ปัจจัยกระบวนการสื่อสาร และ (8) ปัจจัยเครือข่ายการทำงาน ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยมีความเห็นว่านโยบาย และ/หรือ แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนบนพื้นฐานการพัฒนาตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ นโยบายระดับชาติ: (1) ผู้กำหนดนโยบายระดับประเทศ เช่น สำนักนายกรัฐมนตรีกระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และ องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) จะต้องให้ความสำคัญกับการวางยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ที่ให้ความสำคัญต่อการจัดระเบียบชุมชนท่องเที่ยวตามแนวทางของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (2) ต้องมีแนวทางการส่งเสริม และสนับสนุนชุมชนท่องเที่ยวตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อกลุ่มผู้มีความสนใจทุกกลุ่ม ทั้ง

ในเชิงการท่องเที่ยว และเชิงศึกษาดูงานที่ชัดเจน (3) ต้องมีการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มท่องเที่ยวตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำแนวคิด และข้อเสนอแนะที่ได้รับไปอย่างเป็นรูปธรรม (4) ต้องมีการกำหนดแนวทางในการกำกับ ควบคุม ดูแลจากกลุ่มเครือข่ายการทำงาน ร่วมกับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในด้านชุมชนท่องเที่ยว และ (5) จะต้องให้ความสำคัญอย่างสูงต่อประเด็นการพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในเรื่องของชุมชนท่องเที่ยวตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นโยบายระดับพื้นที่/นโยบายต่อการพัฒนาชุมชน: (1) ผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในส่วนของการท่องเที่ยว เช่น เช่น สำนักงานจังหวัด สำนักงานการท่องเที่ยว และกีฬาระดับจังหวัด และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในภูมิภาค-จังหวัด จะต้องมีความรู้ซึ่งในสภาพทางภูมิศาสตร์ และวัฒนธรรมของชุมชนที่เป็นชุมชนท่องเที่ยวชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ (2) ผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในส่วนของการพัฒนาชุมชน เช่น ผู้ปฏิบัติงานด้านการพัฒนาชุมชน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน และสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงมหาดไทย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กรมพัฒนาสังคม และสวัสดิการ สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพ และพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ สำนักงานกิจการสตรี และสถาบันครอบครัว และสำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ต้องส่งเสริมบทบาทของการเป็นผู้กระตุ้นให้กับชุมชนที่เห็นถึงประโยชน์ของการนำเครื่องมือชุมชนท่องเที่ยวชุมชนตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นเครื่องมือของการพัฒนาชุมชน ข้อเสนอแนะต่อการวิจัยในครั้งต่อไป: (1) ควรมีการศึกษาวิจัยที่ให้ความสำคัญกับชุมชนท่องเที่ยวตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และชุมชนท่องเที่ยวอื่นๆ ที่ล้มเหลวจากการดำเนินงาน และ (2) ควรมีการศึกษาวิจัยคุณภาพในชุมชนท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ หรือ ในบริบทอื่นๆ เช่น ชุมชนท่องเที่ยวในเมือง ชุมชนท่องเที่ยววิถีสุขภาพ เป็นต้น

สุพัตรา ราชฤทธิ์ศิริ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษา บ้านรักไทย แม่ฮ่องสอน ชุมชนบ้านรักไทย ตำบลหมอกจำแป่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน มีพื้นที่ติดต่อกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า เป็นชุมชนที่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งหนึ่งของจังหวัด การพัฒนาที่ผ่านมาจึงใช้การท่องเที่ยวเพื่อให้ชุมชนอยู่ได้แบบพึ่งพาตนเอง และกระจายรายได้อย่างทั่วถึง แต่การพัฒนายังไม่ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวัง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทของชุมชนบ้านรักไทย วิเคราะห์ และวางแผนพัฒนาชุมชนบ้านรักไทยสู่ความเป็นชุมชนยั่งยืน และศึกษาศักยภาพ ต้นทุนทางทรัพยากรของชุมชน และนำมาวางแผนพัฒนา การศึกษาพบว่า ชุมชนมีอัตลักษณ์ทางภูมิประเทศ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่โดดเด่น สามารถนำมาส่งเสริมการท่องเที่ยว ภายใต้กรอบแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และวัฒนธรรม จึงนำมาสู่การนำเสนอแผนพัฒนาชุมชนบ้านรักไทย และการวางแผนพัฒนากายภาพชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยกำหนด

ผังการใช้ที่ดิน และพื้นที่สำคัญที่ควรพัฒนา ได้แก่ การสร้างศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว พิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ชุมชน และศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นต้น

สมเชาวน์ บำรุงชัย (2016) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาชุมชนยั่งยืนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาชุมชนยั่งยืนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย 2) เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนยั่งยืนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย และ 3) เพื่อตรวจสอบยืนยันรูปแบบการพัฒนาชุมชนยั่งยืนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนยั่งยืนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทยโดยเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ปัจจัยด้านความสามารถในการพึ่งตนเอง และปัจจัยด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาชุมชนยั่งยืนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทยได้แนวทางในการพัฒนาชาวบ้านในชุมชนจำนวน 3 แนวทาง คือ แนวทางการสร้างแนวร่วมภาคประชาชนแนวทางการสร้างความสามารถในการพึ่งตนเอง และแนวทางการอนุรักษ์ และฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ผลการตรวจสอบยืนยันรูปแบบการบริหาร และการพัฒนาชุมชนยั่งยืนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 คนพบว่า รูปแบบการพัฒนาชุมชนยั่งยืน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

ปทุมดา ทรงอิทธิสุข และวันสนันท์ ศิริรัตนะ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานพบพระทรายงาม ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก การพัฒนาที่เป็นการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิมเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาซึ่งการพัฒนานี้จะทำให้ผลิตภัณฑ์มีคุณสมบัติที่ดีขึ้น มีลักษณะแตกต่างจากผลิตภัณฑ์เดิมที่มีอยู่ ที่สำคัญสามารถสนองความต้องการเดิมหรือใหม่ของผู้ซื้อได้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์รูปแบบผลิตภัณฑ์ พัฒนาศักยภาพการผลิต และพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่แสดงอัตลักษณ์ท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า 1) การวิเคราะห์รูปแบบผลิตภัณฑ์แสดงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ มิตินี้ความรู้ความเข้าใจของกลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจ ร้อยละ 93.20 มิตินี้ด้านความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย มิตินี้ด้านการนำความรู้ไปใช้ของกลุ่มเป้าหมายสามารถนำความรู้ไปใช้ ร้อยละ 91.60 ในส่วนของการประเมินบูรณาการ 2) การพัฒนาศักยภาพการผลิต พบว่ากิจกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน กลุ่มจักสานพบพระทรายงาม (1) กิจกรรมวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่มจักสานพบพระทรายงามกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ชื่อกลุ่ม กลุ่มจักสานพบพระทรายงาม ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2561 โดยได้รับการสนับสนุน ด้านวัสดุ และการให้ความรู้จากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพบพระ จังหวัดตาก ผ่านโครงการสร้างความมั่นคงด้านอาชีพ และรายได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมสร้าง และพัฒนาสัมมาชีพชุมชนในระดับหมู่บ้าน นางสาวอณณธาดา โชคอนันท์กิตติ ผู้ประสานงาน หมายเลขโทรศัพท์ 085-

226457 (2) กิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการต่อยอดผลิตภัณฑ์การอบรมผ่านทางระบบออนไลน์เกี่ยวกับการออกแบบลายเครื่องจักสาน โดยร่วมกันระดมความคิด และทดลองปฏิบัติในการขึ้นลายจักสาน และได้มาซึ่งลายที่เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มจักสานพหุพระทรายงาม ชื่อลาย “ผลึกน้ำ” ซึ่งมีความหมายว่าการรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มจักสานพหุพระทรายงาม และจะนำลายจักสานที่ได้ไปจดเป็นลายลิขสิทธิ์ (3) กิจกรรมออกแบบตราสัญลักษณ์ และ/หรือบรรจุผลิตภัณฑ์ ตราผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการออกแบบร่วมกันในการระดมความคิด ซึ่งเป็นตราสัญลักษณ์ “รูปช้าง” ที่เป็นสัตว์ประจำชาติของประเทศไทย ส่วนชื่อ “เคียงไทย” เป็นการสื่อถึงเครื่องจักสานที่ใช้ในชีวิตประจำวันของคนไทยมาอย่างช้านาน (4) กิจกรรมการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีมาตรฐานการดำเนินกิจกรรมโดยได้รับความร่วมมือจากพัฒนาชุมชนมาให้ความรู้ และ ความสำคัญเกี่ยวกับการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีมาตรฐาน และได้มีการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์จักสานเป็นสินค้า OTOP และทางกลุ่มจักสานพหุพระทรายงามจะดำเนินการในการขอดาวต่อไปในอนาคต (5) กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์การบูรณาการในรายวิชานวัตกรรมการการบริหาร และการจัดการสมัยใหม่ และวิชาคอมพิวเตอร์ และสารสนเทศสำหรับนักบริหาร โดยทั้งนี้ นักศึกษามีส่วนร่วมโดยการออกแบบเพจร้านค้าออนไลน์ให้แก่กลุ่มจักสานพหุพระทรายงาม เพื่อให้มีช่องทางการขายที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น ทั้งระบบออนไลน์ และออฟไลน์ 3) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่แสดงอัตลักษณ์ท้องถิ่นดำเนินการโดยการวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่ม และจำนวนสมาชิกกลุ่มเพื่อกำหนดหน้าที่ของแต่ละคน เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของกลุ่มมีการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และต่อยอดผลิตภัณฑ์เพื่อหาลายที่เป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มจักสาน และนำไปจดลิขสิทธิ์ต่อไปผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานยังไม่มีแบรนด์หรือโลโก้ และบรรจุผลิตภัณฑ์ของสินค้า มีการอบรมแบบตราสัญลักษณ์/หรือบรรจุภัณฑ์ เพื่อเป็นแบรนด์สินค้าของกลุ่มพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายเนื่องจากกลุ่มจักสานมีช่องทางการจัดจำหน่ายในพื้นที่เท่านั้นมีการอบรมช่องทางการจัดจำหน่ายทั้งช่องทางออนไลน์ และช่องทางออฟไลน์ เพื่อให้เกิดช่องทางการจำหน่ายที่หลากหลายเพิ่มมากขึ้น กลุ่มจักสานอยากให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานให้มีมาตรฐาน เพื่อให้สินค้าได้รับการรองรับมาตรฐานตามหลักสากล และเพื่อให้กลุ่มลูกค้ามีความมั่นใจในผลิตภัณฑ์มีการอบรมพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน และมีการขึ้นทะเบียน OTOP ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานทำการขอดาวต่อไปในอนาคต

สุภารัตน์ ไหลไผ่ทอง (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาลวดลายจักสานท้องถิ่น เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ และของแต่งบ้านร่วมสมัย จังหวัดฉะเชิงเทรา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน 2) ศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ลวดลายจักสานสู่การออกแบบลวดลายใหม่ และ 3) นำไปประยุกต์เป็นแนวทางออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องใช้และของแต่งบ้านร่วมสมัย ผลการศึกษาพบว่า 1) แนวทางที่จะนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ คือ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน 2) ใช้รูปแบบกระบวนการจัดสานที่ทำจาก

ตะกร้ามะพร้าว มาพัฒนาโดยใช้เทคนิคการย้อมก้านมะพร้าวนำมาสาน 3) นำไปประยุกต์เป็นแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ร่วมสมัยร่วมกับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นผ้าทออ่างเตย ผู้วิจัยออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์กระถางต้นไม้แบบตั้ง แบ่งออกเป็น 3 รูปทรงเรขาคณิต ได้แก่ แบบทรงกลม ทรงสี่เหลี่ยม และทรงหกเหลี่ยมผลิตภัณฑ์กระถางต้นไม้แบบแขวน แบ่งออกเป็น 3 รูปทรงเรขาคณิต ได้แก่ แบบทรงกลมทรง ทรงสี่เหลี่ยม และทรงหกเหลี่ยม โดยใช้สกรูร่วมกับผ้าไหมลายนกแก้ว ผ้าไหมลายหงส์

รัชพล ยรรยงค์, กิตติ กิตติเมธี และอนันต์ องกรสิริ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กระบวนการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: วิสาหกิจชุมชนจังหวัดน่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการบริหารจัดการ วิเคราะห์กระบวนการบริหารจัดการ และศึกษาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน พบว่า มีการดำเนินกิจกรรมด้วยการนำภูมิปัญญาชาวบ้านของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งชาวบ้านเป็นเจ้าของธุรกิจร่วมกัน บริหารงานอย่างเป็นระบบ แบ่งโครงสร้างการทำงาน เน้นคนในชุมชน ร่วมกันระดมความคิด มีการบริหารจัดการการเงินและบัญชีที่เป็นระบบและตรวจสอบได้ การตลาด เน้นจัดจำหน่ายสินค้าของวิสาหกิจชุมชน มีจำหน่ายทั้งปลีกและส่งภายใน/ต่างจังหวัด ตลาด Online และตลาดต่างประเทศ และมีการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อตกลง ให้ความสำคัญกับการจัดสรรผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน มีการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกและชุมชนอย่างเหมาะสม 2) การวิเคราะห์กระบวนการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน พบว่า ชาวบ้านริเริ่มก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน และพัฒนากระบวนการอย่างมีขั้นตอน ด้วยการวางแผนอย่างมีส่วนร่วม การลงมือปฏิบัติ วิสาหกิจชุมชนมีโครงสร้างการบริหาร องค์กรที่ชัดเจน และการบริหารจัดการคนให้เหมาะสมกับบทบาท การตรวจสอบ เพื่อความโปร่งใสในการดำเนินงาน มีกฎระเบียบ หรือข้อตกลง ข้อบังคับ เน้นการจัดสรรผลประโยชน์ของสมาชิกให้ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขส่วนที่มีปัญหา ยกย่องปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์ 3) แนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน พบว่า คณะกรรมการ และสมาชิกกลุ่มต้องเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ เป็นแกนนำหลักต้นให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง โดยการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ผลิตภัณฑ์ชุมชนต้องมี อัตลักษณ์ นำเสนอ Story เรื่องราวความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มคุณค่า เพิ่มกระบวนการผลิตสินค้าให้มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และการพัฒนาช่องทางการตลาด การจัดจำหน่าย เช่น เว็บไซต์ Line Facebook Application และสื่อประชาสัมพันธ์อื่นๆ เป็นต้น สมาชิกทุกคนต้องได้รับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรม ภายใต้การส่งเสริมอาชีพของวิสาหกิจชุมชน เมื่อมีงาน มีรายได้ ชุมชนก็ได้รับประโยชน์จากวิสาหกิจชุมชนในการพัฒนาชุมชนของตนเอง

พุทธินันต์ ภาคเจริญ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านไปสู่ความยั่งยืนในบริบทของสังคมเมือง กรณีศึกษา หมู่บ้านดงยาง หมู่ที่ 12 ตำบลสวนกล้วย อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และวิเคราะห์หาแนวทางในการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม

และวิถีชีวิต ผลการศึกษา พบว่า หมู่บ้านดงยางมีปัญหาอุปสรรคโดยแบ่งเป็นรายด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ และสิ่งแวดล้อมเกิดปัญหาน้ำท่วมขัง ขยะมูลฝอย และมีสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ด้านเศรษฐกิจ คนในชุมชนมีรายได้ไม่เพียงพอ ด้านสังคม และวิถีชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม มีความเป็นปัจเจกบุคคลมากขึ้น การมีส่วนร่วมในชุมชนของคนในชุมชนลดลง ดังนั้น เพื่อให้แนวทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืนในสถานะของการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย จึงเป็นแนวทางที่เป็นการพัฒนาอย่างสมดุล ทั้ง 5 มิติตามเป้าหมายสู่ความยั่งยืน (SDGs) ในมิติของการพัฒนาคน สิ่งแวดล้อมเศรษฐกิจ สังคม และความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา ประกอบกับกระบวนการตัดสินใจ และการปฏิบัติอยู่บนพื้นฐานของหลักการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (SEP) 3 ประการ คือมีความพอประมาณ มีเหตุผล เพื่อนำไปสู่การมีภูมิคุ้มกันที่ดี บนฐานความรู้และคุณธรรม มุ่งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมเพื่อให้พร้อมรับกับสถานะของการเปลี่ยนแปลงในทุกยุคสมัย

ธัญญาภรณ์ ใจปานแก่น และคณะ (2565) การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์แบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มมูลค่าหัตถกรรมจักสานท้องถิ่น กรณีศึกษากลุ่มจักสานบ้านโคกสว่าง อำเภอนองว้าวขอ จังหวัดอุดรธานี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มจักสานบ้านโคกสว่าง อำเภอนองว้าวขอ จังหวัดอุดรธานี และศึกษาความพึงพอใจกลุ่มลูกค้าที่มีต่อผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้ประเมินความพึงพอใจผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสาน ได้แก่ กลุ่มลูกค้า จำนวน 50 คน กลุ่มผู้พัฒนา จำนวน 20 คน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานของกลุ่มจักสานบ้านโคกสว่าง อำเภอนองว้าวขอ จังหวัดอุดรธานีสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมจักสานเป็นกระเช้าของขวัญ คิดเป็นร้อยละ 55 ความพึงพอใจของกลุ่มผู้ประเมินความพึงพอใจทั้ง 3 กลุ่ม คือกลุ่มลูกค้า กลุ่มผู้พัฒนา กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีความพึงพอใจโดยรวม ด้านความทันสมัยเหมาะกับกลุ่มลูกค้า รูปแบบผลิตภัณฑ์ประโยชน์ใช้สอย ความประณีตสวยงาม และทรงคุณค่าด้านหัตถกรรม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

จิตพนธ์ ชุมเกตุ (2560) การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี 2.) เพื่อพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านไทยมุสลิม อำเภอลำทะเมนชัยจังหวัดเพชรบุรี ที่แสดงถึงคุณค่าและอัตลักษณ์ของชุมชน และ 3) ศึกษาแนวทางการจัดการผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของหมู่บ้านไทยมุสลิม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ในชุมชนนั้น ได้แก่ ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากหนังแพะ ชีสนมแพะแปรรูป ผลิตภัณฑ์นมแปรรูป งานศิลปหัตถกรรม เช่น หมอนหนุน ผลิตภัณฑ์จากเมล็ดกระถิน ผลิตภัณฑ์จากหญ้าแฝก ผลิตภัณฑ์จากรกบวหอม ผลิตภัณฑ์จากใบตะโก เป็นต้น วัสดุส่วนใหญ่เป็นวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น สำหรับการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าของหมู่บ้านไทยมุสลิม อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดเพชรบุรี โดยผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น

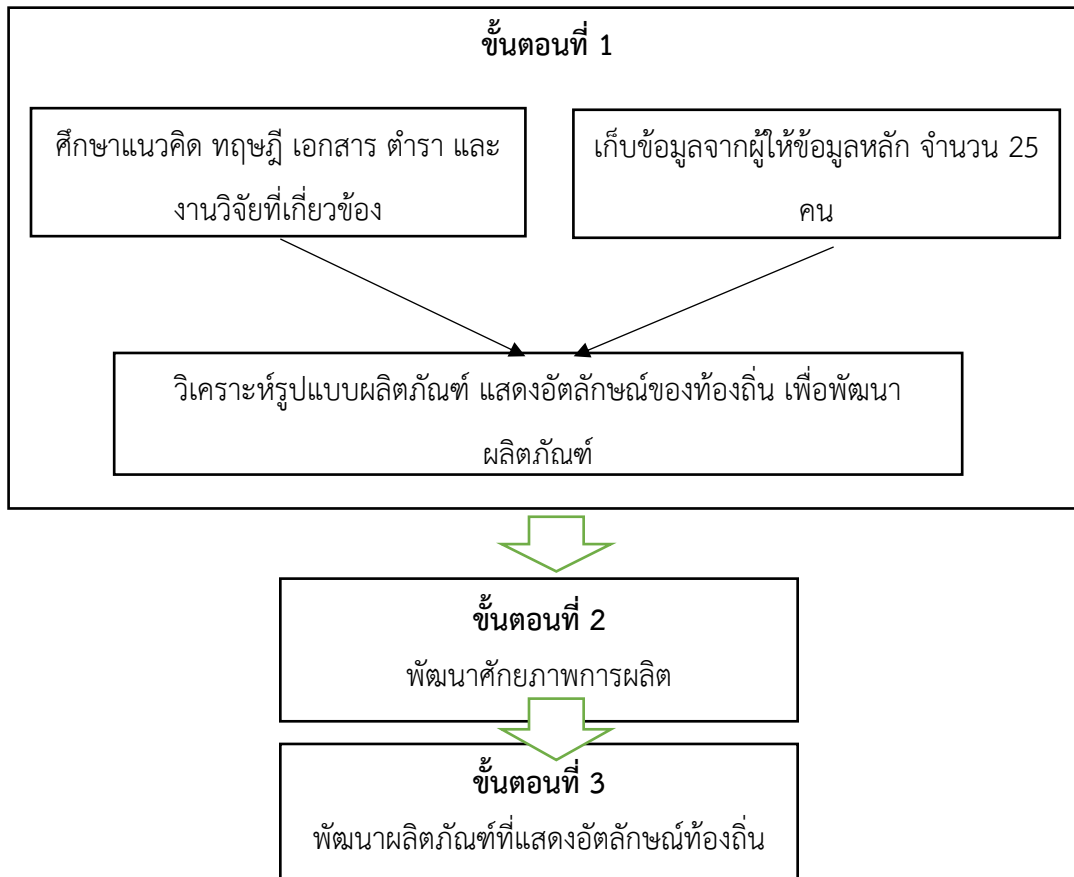
พบว่า ผลิตภัณฑ์ที่พัฒนาขึ้น ควรสื่อให้เห็นถึงผลิตภัณฑ์ที่เกิดมาจากภูมิปัญญาท้องถิ่น และสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้ ทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นดูมีคุณค่า มีมาตรฐาน มีเอกลักษณ์โดดเด่นเน้นเรื่องราว วิธีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านไทยมุสลิม และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยให้เศรษฐกิจของคนในชุมชนแข็งแรงขึ้น นำรายได้ให้กับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น สำหรับแนวทางการจัดการผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนมุสลิม สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ส่วนแรกคือ การเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่ประกอบด้วย การเรียนรู้ ภูมิปัญญา การรวมกลุ่ม และการเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ส่วนที่สอง คือกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยพิจารณาถึงทุนของชุมชน การสำรวจตลาด และส่วนที่ 3 เป็นการจัดการชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และระบบการเรียนรู้โดยมีภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแกนกลาง

ปริญศรี พรหมจินดา และ โสมฉาย บุญญานันต์ (2564) การพัฒนาศิลปหัตถกรรมจักสานไทยร่วมสมัยของวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมสู่ความยั่งยืน กรณีศึกษาพหุเทศะพื้นที่ บทควมวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการพัฒนาศิลปหัตถกรรมร่วมสมัยในวิสาหกิจชุมชน และศึกษากระบวนการการพัฒนาศิลปหัตถกรรมไทยร่วมสมัยในวิสาหกิจชุมชนที่ทำให้เกิดความยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันวิสาหกิจชุมชนผลิตหัตถกรรมจักสานจากวัตถุดิบในท้องถิ่นที่มีคุณค่าทางใจและคุณค่าทางปัญญา มีศาสนาเป็นศูนย์กลางในการทำกิจกรรม มีการอยู่อาศัยแบบระบบเครือญาติ มีการเปิดรับวัฒนธรรมร่วมสมัยจากภายนอกชุมชน มีผู้นำชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ชุมชมรักษาสมดุลให้ระบบนิเวศของแหล่งวัตถุดิบ คงรักษาภูมิปัญญาดั้งเดิม พบสภาพปัญหาคือการจักสานลวดลายแบบดั้งเดิมกำลังสูญหายไป เยาวชนไม่ได้เรียนรู้หัตถกรรมจักสาน สมาชิกในชุมชนไม่นิยมใช้เครื่องจักสาน การเสียสมดุลการผลิตแบบวิสาหกิจชุมชนและมีการใช้สารเคมีในขั้นตอนการผลิต กระบวนการการพัฒนาศิลปหัตถกรรมจักสานไทยร่วมสมัยของวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมสู่ความยั่งยืนประกอบด้วย การมีความเข้าใจในการเป็นวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมจักสาน การต่อยอด

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดตามรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

เครื่องมือวิจัย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In- dept Interview) เครื่องบันทึกเสียง คอมพิวเตอร์ และกล้องถ่ายภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย: เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิง คุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์ใช้การ สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็น แบบสัมภาษณ์คำถามเหมือนกันทุกคนและการศึกษาจากข้อมูลที่มี ผู้บันทึกไว้แล้ว โดยผู้อื่น โดยลักษณะข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างหรือการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ จากผู้ให้ สัมภาษณ์ การสัมภาษณ์มีลักษณะคล้ายกับการใช้แบบสอบถามโดย กำหนดเป็นคำถาม ปลายเปิดคำถามต่าง ๆ ได้ถูกกำหนดเป็นแบบ สัมภาษณ์ขึ้นเพื่อใช้ประกอบการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าแล้วเป็นการ

สัมภาษณ์ ที่มีคำถามและข้อกำหนดที่แน่นอนตายตัวจะสัมภาษณ์ ผู้ใดที่ใช้คำถามแบบเดียวกัน มีลำดับขั้นตอนเหมือนกัน

2. ข้อมูลทุติยภูมิเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร เอกสารทางวิชาการต่าง ๆ และสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาถึง แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง การรวบรวมข้อมูล สำหรับกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้กำหนดกระบวนการหรือแนวทางใน การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ กระบวนการหรือแนวทางในการเก็บ รวบรวมข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้า ข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและข้อมูลจากสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและกระบวนการหรือแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มโดย กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังกล่าวเป็นกระบวนการเก็บ รวบรวมข้อมูลตามแนวทางของกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพมี สารสำคัญโดยสรุปดังนี้

1. เมื่อผู้ศึกษาได้สร้างแบบสัมภาษณ์ และทำการทดสอบ แบบสัมภาษณ์เสร็จเรียบร้อยแล้วจะนำแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวไป สัมภาษณ์ด้วยตนเอง

2. ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความเรียบร้อยของแบบ สัมภาษณ์และทำการศึกษาและนำข้อมูลคำตอบที่สมบูรณ์ในแบบ สัมภาษณ์ดังกล่าวที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์หาข้อมูลทางขั้นตอนเชิง คุณภาพต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลต่าง ๆ โดยใช้วิธีดำเนินการ ศึกษา 2 วิธี คือ (1) วิธีการวิจัยเอกสาร เป็นการค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูล ทั่วไปจากหนังสือเอกสารวิชาการต่าง ๆ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องวารสารบทความ และสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้อง กับแนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2) วิธีวิจัยภาคสนาม เป็นการศึกษาวิธีการสัมภาษณ์แบบมี โครงสร้างที่แน่นอน ในการสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์ตามแบบ สัมภาษณ์ที่ได้สร้างขึ้นไว้ล่วงหน้าเรียบร้อยแล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล: ใช้วิธีการวิจัยวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) การตรวจสอบข้อมูล และการแปลผล การวิเคราะห์ข้อมูล ในงานวิจัยนี้ ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหา ความสอดคล้องของเนื้อหาบททฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบข้อมูล ข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการวิจัย ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิจัย โดยอ้างอิงจากเอกสาร บันทึก สถิติที่ได้จากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ การแปลผล ใช้การแปลผลตามหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการวิจัย โดยยึดหลักที่เป็นมาตรฐานที่ได้จากการทบทวน วรรณกรรม ทฤษฎี และแนวคิดงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์เครื่องจักรสานไม้ไผ่สู่ชุมชน กลุ่มจักสานพบพระทรายงาม ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

ผลการวิจัย

[409]

Citation:

Songittisuk, P., & Siriratana, V. (2024). Improving the Standard of Bamboo Weaving Products for the Community Basketry Group Meet Phra Sai Ngam Phop Phra Subdistrict, Phop Phra District, Tak Province. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 4 (5), 391-416; DOI: <https://doi.org/10.60027/iari.2024.267560>

1. เพื่อจดลายสิธิ์บัตรให้แก่กลุ่มจักสานพบพระทรายงาม เพื่อเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มจักสานพบพระทรายงาม ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก กิจกรรมจดลายสิธิ์บัตรเพื่อให้เป็นลายอัตลักษณ์ของกลุ่มเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ.2565 ผศ.ดร. วนันท์ ศิริรัตน์ และอาจารย์ปณณดา ทรงอิธิสุข อาจารย์ประจำโปรแกรมรัฐประศาสนศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด พร้อมด้วย คุณอณณ์ ธาดา โชคนานันท์กิตติ ประธานกลุ่มจักสานพบพระทรายงาม ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ได้ทำการวิจัยและพัฒนาผลงานเรื่อง “การออกแบบลายจักสานเพื่อสร้างเป็นลายอัตลักษณ์ของกลุ่ม” ลวดลายผลึกน้ำภายใต้โครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น (KPRUMS OTOP) และยกระดับสู่สังคมดิจิทัล กิจกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน กลุ่มจักสานพบพระทรายงาม ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ซึ่งได้ดำเนินการศึกษาและพัฒนาตั้งแต่ ปี พ.ศ.2564 และเพื่อเป็นการคุ้มครองลายที่ได้จากการศึกษาวิจัย จึงได้ทำการขอจดสิธิ์บัตรลายดังกล่าว ณ หน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

2. เพื่อศึกษาดูงานและอบรมเชิงปฏิบัติการจริงเพื่อนำทักษะและความรู้ใหม่ที่ได้นำมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์จักสานของกลุ่มตนเองกลุ่มจักสานพบพระทรายงาม ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ.2566 ดำเนินกิจกรรมโดยทางทีมนำกลุ่มจักสานพบพระทรายงามศึกษาดูงาน ณ “บ้านสานสุขสำราญ” ตำบลคลองน้ำไหล อำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ได้เชิญ อาจารย์จิระ ประสพธรรม สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี และดร.วาสนา อาจสาภิกรณ์ อาจารย์ประจำโปรแกรมรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เป็นวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาจักสาน และแนะนำการขึ้นทะเบียนผลิตภัณฑ์ พร้อมทั้งลงมือปฏิบัติเพื่อให้กลุ่มจักสานพบพระทรายงามได้มีองค์ความรู้ในการขึ้นผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย รวมทั้งศึกษาเกี่ยวกับการอบ ย้อมสี และทราบความแตกต่างของไม้ไผ่แต่ละพื้นที่เพื่อนำไปประยุกต์ในกลุ่มจักสานของตน ซึ่งกลุ่มจักสานพบพระทรายงามเจอปัญหาเกี่ยวกับการอบ การย้อมสีของไม้ไผ่ที่ไม่สม่ำเสมอและสีไม่คงทน เมื่อได้องค์ความรู้ต่าง ๆ แล้วจะได้นำไปพัฒนาและต่อยอดผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ในกลุ่มต่อไป

3. เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์และการต่อยอดผลิตภัณฑ์ใหม่ จำนวน 2 ผลิตภัณฑ์ และพัฒนาช่องทางการตลาดกลุ่มจักสานพบพระทรายงาม ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

วันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2566 มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด นำทีมโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร. วนันท์ ศิริรัตน์ และอาจารย์ปณณดา ทรงอิธิสุข ได้เชิญ ผศ.ดร. ณัฐธินันท์ ปันจุไร และอาจารย์ อำไพ แสงจันทร์ไทย อาจารย์สาขาออกแบบผลิตภัณฑ์และกราฟฟิก คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร เป็นผู้อบรมพร้อมปฏิบัติการจริงในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสาน โดยจัดโครงการการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน กลุ่มจักสานพบพระทรายงาม กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาผลิตภัณฑ์และต่อยอด

ผลิตภัณฑ์จำนวน 2 ผลิตภัณฑ์ และพัฒนาช่องทางการตลาด จำนวนทั้งหมด 25 คน มีวัตถุประสงค์อบรมเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานและร่วมกันสังเคราะห์และแสดงความคิดเห็นร่วมกันเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์จักสานแบบใหม่ เพื่อได้แนวความคิดผลิตภัณฑ์จักสานที่ทางกลุ่มต้องการนำมาขึ้นแบบผลิตภัณฑ์จักสานเพื่อให้ตรงกับความต้องการของกลุ่ม จำนวน 2 ผลิตภัณฑ์ อีกทั้งอบรมเกี่ยวกับช่องทางการตลาดและเทคนิคการขายจักสาน การเลือกผลิตภัณฑ์จักสานให้สอดคล้องกับกลุ่มลูกค้า หรือตลาดที่จะขาย ได้ความรู้เกี่ยวกับการการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์และได้การพัฒนาในการต่อยอดผลิตภัณฑ์จักสาน จำนวน 2 ผลิตภัณฑ์และได้รับความรู้เกี่ยวกับช่องทางการตลาดและเทคนิคการขายจักสาน การเลือกผลิตภัณฑ์จักสานให้สอดคล้องกับกลุ่มลูกค้า หรือตลาดที่จะขาย กิจกรรมการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีมาตรฐาน จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้แก่ชุมชนเพื่อนำไปให้กลุ่มจักสานพบพระทรายงามได้พัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานโดยทำเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบในการนำไปขึ้นทะเบียน OTOP เมื่อทางกลุ่มจักสานพบพระทรายงามได้ผลิตภัณฑ์จักสานต้นแบบเสร็จทางทีมจะนัดหมายหน่วยงานพัฒนาชุมชนเพื่อนำผลิตภัณฑ์จักสานขึ้นทะเบียน OTOP และวางแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานในอนาคตต่อไป

4. เพื่อพัฒนาและบูรณาการองค์ความรู้หรือนวัตกรรมร่วมกันระหว่างชุมชนและมหาวิทยาลัย เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดตากเพื่อพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนในพื้นที่กลุ่มจักสานพบพระทรายงาม ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก กิจกรรมบูรณาการการเรียนการสอนในรายวิชาแนวคิด ทฤษฎีองค์การและการจัดการภาครัฐและวิชาการบริหารและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภาครัฐร่วมกับกลุ่มจักสานพบพระทรายงามกิจกรรมการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีมาตรฐานกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการต่อยอดผลิตภัณฑ์ใหม่จำนวน 2 กิจกรรมการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีมาตรฐานกิจกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานและจัดทำสรุปรายงานผลการดำเนินงานกิจกรรมการเผยแพร่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ผลการประเมินความสำเร็จของการบูรณาการจากการสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาโปรแกรมวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พบว่า นักศึกษาได้นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาในรายวิชาแนวคิด ทฤษฎีองค์การและการจัดการภาครัฐมาใช้ในการจัดโครงการโดยใช้เทคนิคการบริหารจัดการโครงสร้างองค์การมาปรับใช้ในการทำโครงการกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีการเตรียมงานก่อนการออกจัดโครงการบริการวิชาการ เริ่มตั้งแต่ การแบ่งฝ่ายเพื่อแบ่งงานกันทำตามความสามารถของบุคคล การวางแผนเตรียมเนื้อหาที่จะนำไปบริการวิชาการ มีการติดต่อประสานวิทยากรและการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ต้องใช้ เพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมในโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร แม่สอด ปีงบประมาณ 2566 การพัฒนาผลิตภัณฑ์และอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์กลุ่มจักสาน พบพระทรายงาม จากการสังเกตการทำงานเป็นทีม พบว่า นักศึกษามีความสามารถในการดำเนินงานเป็นทีมที่ดี มีการแบ่งหน้าที่การทำงานได้อย่างชัดเจน และร่วมมือร่วมใจในการทำงาน มีการประสานงานความร่วมมือระหว่างกันได้เป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปได้อย่าง

ราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ในการประเมินผลการถ่ายทอดความรู้และการสัมภาษณ์ของนักศึกษาจากการดำเนินโครงการ ทีมงานนักศึกษาสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ครบถ้วนและสามารถสอบถามข้อมูลจากกลุ่มจักสานได้ แต่ยังคงพัฒนาทักษะการถ่ายทอดให้เป็นธรรมชาติมากขึ้น จึงต้องหาแนวทางในการพัฒนาการถ่ายทอดความรู้ให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป และจากการที่คณะทำงานบริการวิชาการ สัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบโครงการนักศึกษาต้องการให้มีโครงการลักษณะนี้อีกในปีต่อไป

อภิปรายผล

จดลายสิทธิ์บัตรให้แก่กลุ่มจักสานพบพระทรายงาม เพื่อเป็นอัตลักษณ์ของกลุ่มจักสานพบพระทรายงาม ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก กิจกรรมจดลายลิขสิทธิ์เพื่อให้เป็นลายอัตลักษณ์ของกลุ่มชุมชนให้สามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความต่อเนื่อง มีศักยภาพ ช่วยสร้างงานและรายได้แก่ประชาชนในท้องถิ่นควรให้ความสำคัญและมีการพัฒนาต่อยอดการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ฉัตรนภา พรหมมา และคณะ, 2547) การพัฒนาผลิตภัณฑ์บนฐานทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่ได้สั่งสมมาซึ่งมีศักยภาพในหลายด้านได้แก่ 1) พืชทางวัฒนธรรมอันเกิดจากภูมิปัญญาด้าน การทอผ้า และการทอเสื่อ 2) พืชทางธรรมชาติด้านความหลากหลายทางชีวภาพ และ 3) พืชทางสังคมด้านการรวมกลุ่มของคนในชุมชน ผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้เห็นว่าทักษะและความรู้ใหม่ที่ได้นำมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์จักสานของกลุ่มตนเองกลุ่มจักสานพบพระทรายงาม แม้ทีมวิจัยจะมีการส่งเสริมการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจในหลายๆ ด้าน แต่วิสาหกิจชุมชนยังมีจุดอ่อนที่เป็นอุปสรรคในการพัฒนา คือ การขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ การตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชณี รูปหล่อ และคณะ (2556) ที่เสนอถึงอุปสรรคในการพัฒนาตนเองของ วิสาหกิจชุมชนคือการขาดความรู้ในด้านการบริหารจัดการ การตลาด และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และ พบว่าแท้จริงแล้ววิสาหกิจชุมชนที่ขึ้นทะเบียน และดำรงกลุ่มอยู่ภายใต้สมาชิกกลุ่มนั้น สมาชิกกลุ่ม ไม่ได้มีการทำกิจกรรมการผลิต การตลาด หรือการทำกิจกรรมร่วมกัน การรวมกลุ่มเป็นไปเพื่อต้องการการสนับสนุนทางการเงิน และปัจจัยการผลิตเท่านั้น มีการเรียนรู้ร่วมกัน แบ่งปันทรัพยากร ทำกิจกรรมร่วมกันมีความไว้วางใจเชื่อใจกัน เข้าใจและเอื้ออาทรต่อกัน สอดคล้องกับที่ สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2548) เสนอว่า เศรษฐกิจชุมชนเป็นพื้นฐานของการพัฒนาแบบเศรษฐกิจพอเพียง และโดยที่เศรษฐกิจชุมชน ในปัจจุบันจำนวนหนึ่ง ยังอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะเข้ามาแข่งขันทางการค้าในระดับภายในประเทศ และระหว่างประเทศ สมควรให้มีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันการพัฒนาความสามารถในการจัดการและการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน อันจะยังผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พร้อมสำหรับ การแข่งขันทาง

การค้าในอนาคต ผลจากการดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ ส่งผลให้สถาบันการศึกษา องค์กรท้องถิ่น และประชาชนในชุมชน ได้มีกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น จึงได้ทำการขอจดสิทธิบัตรลายดังกล่าว ณ หน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร พัฒนาผลิตภัณฑ์และการต่อยอดผลิตภัณฑ์ใหม่จำนวน 2 ผลิตภัณฑ์ และพัฒนาช่องทางการตลาดกลุ่มจักสานพบพระทรายงามได้ความรู้เกี่ยวกับการการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์และได้การพัฒนาในการต่อยอดผลิตภัณฑ์จักสาน จำนวน 2 ผลิตภัณฑ์และได้รับความรู้เกี่ยวกับช่องทางการตลาดและเทคนิคการขายจักสาน การเลือกผลิตภัณฑ์จักสานให้สอดคล้องกับกลุ่มลูกค้า หรือตลาดที่จะขาย กิจกรรมการยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีมาตรฐาน จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ให้แก่ชุมชนเพื่อนำไปให้กลุ่มจักสานพบพระทรายงามได้พัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานโดยทำเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบในการนำไปขึ้นทะเบียน OTOP เมื่อทางกลุ่มจักสานพบพระทรายงามได้ผลิตภัณฑ์จักสานต้นแบบเสร็จทางทีมจะนัดหมายหน่วยงานพัฒนาชุมชนเพื่อนำผลิตภัณฑ์จักสานขึ้นทะเบียน OTOP และวางแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานในอนาคตสอดคล้องกับงานวิจัยของ คำว่า “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ (New Product Development)” ได้มีนักการตลาดให้ความหมายที่แตกต่างกันไปเช่น Armstrong & Kotler (2007) ให้ความหมายคำว่า ผลิตภัณฑ์ใหม่คือ สินค้าหรือบริการหรือความคิดที่ได้ปรับปรุงจากผลิตภัณฑ์เดิมให้มีคุณสมบัติที่ดีขึ้นกระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ อัญชลี คงทอง (2553) ได้วิจัยเรื่องแบบอย่างในการพัฒนาอาชีพเครื่องจักสานอำเภอพนสนิมคม จังหวัดชลบุรีจากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องหัตถกรรมจักสาน กลุ่มอาชีพจักสานพบว่า ควรอนุรักษ์หรือคงความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มอาชีพจักสานแต่ละกลุ่มไว้ให้เป็นอย่างดี เพราะความโดดเด่นผลงานของแต่ละกลุ่มจักสานไม่เหมือนกันงานจักสานที่พบเจอจะสามารถบอกแหล่งที่มาได้ว่า ผลิตภัณฑ์จากกลุ่มจักสานที่ใด และด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การบูรณาการองค์ความรู้หรือนวัตกรรมร่วมกันระหว่างชุมชนและมหาวิทยาลัย เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดตากเพื่อพัฒนาและยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนในพื้นที่กลุ่มจักสานพบพระทรายงามตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตากนักศึกษาที่มีความสามารถในการดำเนินงานเป็นทีมที่ดี มีการแบ่งหน้าที่การทำงานได้อย่างชัดเจน และร่วมมือร่วมใจในการทำงาน มีการประสานงานความร่วมมือระหว่างกันได้เป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ มีการเตรียมงานก่อนการออกจัดโครงการบริการวิชาการ เริ่มตั้งแต่ การแบ่งฝ่ายเพื่อแบ่งงานกันทำตามความสามารถของบุคคล การวางแผนเตรียมเนื้อหาที่จะนำไปบริการวิชาการ มีการติดต่อประสานวิทยากรและการจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ต้องใช้ เพื่อดำเนินการจัดกิจกรรมในโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ การประสานกลมกลืนกันของแผน กระบวนการ สารสนเทศ การจัดสรรทรัพยากร การปฏิบัติการ ผลลัพธ์ และการวิเคราะห์ เพื่อสนับสนุนเป้าประสงค์ที่สำคัญขององค์กร การบูรณาการที่มีประสิทธิผล เป็นมากกว่าความสอดคล้องไปในแนวทางเดียวกัน (Alignment) และจะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อการดำเนินการของแต่ละองค์ประกอบภายในระบบการจัดการผลการ

ดำเนินการมีความเชื่อมโยงกันเป็นหนึ่งเดียวอย่างสมบูรณ์อนุชิต กุลมลา (2552) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์งานหัตถกรรมเครื่องจักสานว่ามีแนวทางอยู่ 3 แนวทาง คือ พัฒนาโดยการยึดถือเอกลักษณ์รูปแบบดั้งเดิมเป็นหลัก มี 2 ลักษณะ คือ ดัดแปลงงานซึ่งมีประโยชน์ใช้สอยเดิมให้เหมาะสม กับประโยชน์ใช้สอยในปัจจุบัน นำงานที่มีประโยชน์อย่างหนึ่งมาประยุกต์ใช้ อีกอย่างหนึ่งตามความเหมาะสมในปัจจุบัน พัฒนาโดยนำมาเรียบเรียงเรื่องราวขึ้นใหม่ และพัฒนาโดยยึดถือประโยชน์ใช้สอยปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการวางแผนพัฒนาอาชีพบนพื้นฐานของการใช้ฐานทรัพยากร ทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรทางวัฒนธรรมและภูมิ ปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน และเป็นอาชีพเสริมในชุมชน รวมถึง มุ่งให้มีการประสานงานเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานรัฐและชุมชนอย่างบูรณาการในการส่งเสริมงานผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยกลุ่มที่มีอาชีพเสริมในชุมชนควรสร้างเครือข่ายองค์กร ในชุมชนและนอกชุมชน เพื่อ

2. ควรมองเห็นประโยชน์ในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเพื่อสร้างความเข้มแข็ง ให้เกิดขึ้น ผลจากงานวิจัยนี้ หน่วยงานรัฐบาล และชุมชนสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ศักยภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชน

3. ควรนำรูปแบบในการแก้ปัญหาและพัฒนาการดำเนินงานเกี่ยวกับ ผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีศักยภาพโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเชื่อมต่อไปสู่เชิงพาณิชย์เพื่อเพิ่มมูลค่าทาง ซึ่งเป็นการต่อยอดให้เกิดประโยชน์นำไปสู่การพึ่งพาตนเองของชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและวิเคราะห์ถึงองค์ความรู้สมัยใหม่ การพัฒนา ความสามารถในการบริหารจัดการ การผลิต การตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชน

2. ควรศึกษารูปแบบของการ บริหารจัดการชุมชนอื่น เพื่อกำหนดทิศทางการส่งเสริมการบริหารจัดการ ผลิตภัณฑ์ และสินค้า ชุมชนในบริบทของตนเอง

เอกสารอ้างอิง

จิตพนธ์ ชุมเกตุ. (2560). การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางการจัดการชุมชนอย่างยั่งยืนของชุมชนไทยมุสลิม อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี. เพชรบุรี: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- จิราพร มะโนวัง วาสนา เสภา และธงชัย ลาหุณะ. (2560). การพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานเพื่อเข้าสู่มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ตำบลงมะดะ อำเภอมะลาว จังหวัดเชียงราย. รายงานการประชุม การประชุมวิชาการระดับชาติเศรษฐวิทย์ครั้งที่ 13 วันที่ 20-21 กรกฎาคม 2560 (หน้า 926-936). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ฉัตรนภา พรหมมา และคณะ. (2547). การพัฒนาเครือข่ายระหว่างภาครัฐภาคเอกชนและภาค ชุมชนเพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์แบบครบวงจร ภายใต้นโยบายหนึ่ง ตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม 6 จังหวัดภาคเหนือ. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.)
- ชนัญญ์ แสงพุ่ม, ชนัญญ์ แสงพุ่ม, ดุชนันท์ ดยเหลา, สุภาวดี มิตรสมหวัง และ วรณวดี เนียมสกุล. (2556).การพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลกรณีชุมชนท่องเที่ยวตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารอินทนิลทักษิณสาร. 7 (2), 175-193.
- ณิชาภา นาคพราย. (2558). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาอย่างยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนต าบลวังน้อย อ าเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
- ทณินันต์ ภาคเจริญ. (2565). แนวทางการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านไปสู่ความยั่งยืนในบริบทของสังคมเมือง กรณีศึกษาหมู่บ้านดงยาง หมู่ที่ 12 ตำบลสวนกล้วย อำเภอบ้านดง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธัญญาภรณ์ ใจปานแก่น, เสาวภาคย์ ศรีสวัสดิ์,เกียรติศักดิ์ ชารีโคตร ,พีระยุทธ ศิลาพรหม และสัจพันธ์ จรุงมาก (2565).การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์แบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มมูลค่าหัตถกรรมจักสานท้องถิ่น กรณีศึกษากลุ่มจักสานบ้านโคกสว่าง อ าเภอหนองวัวซอ จังหวัดอุดรธานี. การประชุมทางวิชาการและนำเสนอผลงานทางวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 9 และ ระดับนานาชาติ ครั้งที่ 7 มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
- ปริญศรี พรหมจินดา และ โสมฉาย บุญญานันต์. (2564). การพัฒนาศิลปหัตถกรรมจักสานไทยร่วมสมัยของวิสาหกิจชุมชน หัตถกรรมสู่ความยั่งยืน กรณีศึกษาพหุเทศะพื้นที่. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(12), 556 – 590.doi: <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/view/249141>
- ปณณดา ทรงอิทธิสุข และ วณันนันท ศิริรัตนะ.(2565). การพัฒนาผลิตภัณฑ์และอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ เครื่องจักรสานพบพระทรายงาม ตำบลพบพระ อำเภอพบพระจังหวัดตาก, วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 2 (4), 121-138; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2022.48>
- รังสรรค์ สิงห์เลิศ และศรีณยา อัดถากร. (2559). รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

- รัชนี้ รูปหล่อ, คุชฎี พรหมทัต และ วัลภา ว่องวิวิธกุล. 2556. แนวทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืนและเจริญเติบโตของวิสาหกิจชุมชน. *วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร ฉบับพิเศษการประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 5*. 158-170.
- รัชพล ยรรยงค์, กิตติ กิตติเมธี และอนันต์ องกรสิริ (2561). *กระบวนการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนจังหวัดน่าน*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- สมเชาวน์ บำรุงชัย (2016).รูปแบบการพัฒนาชุมชนยั่งยืนภาคตะวันออก เฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย. *สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*. 22 (1), 70-78.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2548).*ผลการศึกษาวิจัยความคิดเห็นเกี่ยวกับการปรับปรุงระเบียบ คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ว่าด้วยการรับจดทะเบียนและการเพิกถอนทะเบียนวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548*. สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.
- สุจินดา เจียมศรีพงษ์ และปิยวัน เพชรหมี่. (2560). การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย: กรณีศึกษา ผ้าทอลายโบราณ. *วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน*. 10(4),62-85.
- สุดารัตน์ ไหลไผ่ทอง (2565). การพัฒนาตลาดขายจักสานท้องถิ่น เพื่อออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องใช้และของแต่งบ้านร่วมสมัย จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*
- สุธาสินี บุรีคำพันธุ์ และ กมลรัตน์ อัดตปัญญา. (2562). “การศึกษาปัจจัยและภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานด้วยไม้ไผ่เพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์”. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*. 18(1), 100-108.
- สุพัตรา ราชภูริศิริ. (2562). *การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน:กรณีศึกษา บ้านรักไทย แม่ฮ่องสอน*. มหาวิทยาลัยรังสิต
- อนุชิต กุลมาลา. (2552). *การศึกษาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้านงานจักสานไม้ไผ่เพื่อเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์ในเขตจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ในเขตจังหวัดพิจิตร พิษณุโลก สุโขทัย และอุตรดิตถ์*. (รายงานการวิจัย). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อัญชลี คงทอง. (2553). *แบบอย่างในการพัฒนาอาชีพจักสาน อำเภอนันทนิคม จังหวัดชลบุรี*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

Kotler, P., & Armstrong, G. (2007). *Principles of Marketing*. 12th edition. Pearson Education.

